

Vergaderjaar 2020–2021

31 934

Douane

Nr. 47

BRIEF VAN DE STAATSSECRETARIS VAN FINANCIËN

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 12 februari 2021

Tijdens het notaoverleg van 14 december jl. (Kamerstuk 31 934, nr. 45) is de motie van het lid Lodders c.s. ingediend waarin de regering is verzocht voor alle medewerkers van de Douane de VOG politiegegevens en continue screening in te voeren en uw Kamer voor eind januari 2021 te informeren over de stand van zaken met betrekking tot de invoering en implementatie van deze maatregelen.¹ In deze Kamerbrief informeer ik u hierover, helaas met een kleine vertraging.

De recente actualiteiten over integriteit binnen de Douane bevestigen de urgentie om het screeningsbeleid binnen de Douane te verstevigen. De implementatie van continue screening en het voordragen van functies voor de VOG politiegegevens heeft dan ook mijn volle aandacht. Beide maatregelen vereisen een juridische grondslag. Dat proces kost tijd, onder andere vanwege de afhankelijkheid van andere partijen. Gegeven het grote belang doe ik er alles aan om dit proces te versnellen.

VOG politiegegevens

De VOG politiegegevens kan binnen de Douane worden ingevoerd, nadat het wetsvoorstel VOG politiegegevens² het parlementaire proces heeft doorlopen en de bijhorende algemene maatregel van bestuur en de ministeriële regeling inwerking zijn getreden. Het wetsvoorstel VOG politiegegevens is op 17 december 2020 door uw Kamer aangenomen (Handelingen II 2020/21, nr. 39, Stemmingen wijziging van de Wet justitiële en strafvorderlijke gegevens) en ligt thans ter behandeling voor in de Eerste Kamer.

¹ Kamerstuk 31 934, nr. 40.

² Wijziging van de Wet justitiële en strafvorderlijke gegevens in verband met het mogelijk maken van het in bepaalde gevallen weigeren van afgifte van een verklaring omtrent het gedrag op basis van politiegegevens (hierna: wetsvoorstel VOG politiegegevens); Kamerstuk 35 355, nr. 2.

Het wetsvoorstel maakt het mogelijk om de screening van personen aan te scherpen voor de functies waarvoor een hoge mate van integriteit is vereist. Het gaat om functies:

- met de bevoegdheid om geweld te gebruiken,
- met toegang tot gevoelige informatie op het terrein van openbare orde,
- veiligheid en handhaving van de rechtsorde, of
- betrokkenheid bij integriteitsbeoordelingen door het openbaar bestuur.

Daarbij geldt een aantal strikte randvoorwaarden, zoals een proportionaliteitsafweging per functie. De Minister voor Rechtsbescherming zal – gelet op zijn verantwoordelijkheid voor deze wet – aan de hand van de eerdergenoemde criteria beoordelen of een zwaardere screening gerechtvaardigd is. Hierna wijst de Minister voor Rechtsbescherming bij ministeriële regeling die functies aan, die deze toets hebben doorstaan. Met inachtneming van de behandeling van het wetsvoorstel in de Eerste Kamer, zal deze ministeriële regeling voorafgaand aan de vaststelling aan beide Kamers der Staten-Generaal worden overgelegd.

Conform de toezegging in mijn brief van 15 oktober 2020 (Kamerstuk 31 934, nr. 36) heeft de Douane in het vierde kwartaal van 2020 alle functies binnen de Douane in concept voorgedragen aan het Ministerie van Justitie en Veiligheid (JenV) met als doel deze in de ministeriële regeling op te nemen. De Minister voor Rechtsbescherming heeft inmiddels toegezegd dat vanaf de start van de screening door middel van de VOG politiegegevens ook functies binnen de Douane hiervoor in aanmerking komen.

Om te kunnen beoordelen of functies voor aanwijzing in aanmerking komen, is een motivatie ten aanzien van de noodzaak en proportionaliteit van het gebruik van de VOG politiegegevens voor de specifieke functie nodig. Dit geldt voor alle organisaties die functies willen voordragen voor de VOG politiegegevens.

Uiteraard zorg ik ervoor dat ik zo snel mogelijk een onderbouwing per functie aan de Minister voor Rechtsbescherming overhandig, zodat hij op grond daarvan kan beoordelen welke functies voor aanwijzing in de ministeriële regeling in aanmerking komen. Op dit moment werk ik dit nader uit en voeren JenV en de Douane hierover gesprekken (ambtelijk). Op basis van de uitkomst van deze gesprekken is de volgende stap het indienen van de formele voordracht van de functies bij de Douane aan de Minister voor Rechtsbescherming. Conform de huidige planning is deze voordracht voorzien in dit voorjaar. Alvorens de functies formeel voor te dragen, is overeenstemming met de vakbonden en de medezeggenschap vereist.

Op het moment dat bekend is welke functies in de ministeriële regeling worden opgenomen, worden profielschetsen per functiegroep opgesteld. Het opstellen van profielschetsen helpt bij het onderkennen van de risico's per functiegroep en het juist invullen van het aanvraagformulier voor een VOG politiegegevens.

Continue screening

Continue screening is een maatregel die het huidige integriteitsbeleid flink zal versterken. Continue screening levert een meer actueel inzicht op ten aanzien van eventuele risico's bij medewerkers doordat continu een controle plaatsvindt op de gegevens van medewerkers in het Justitieel Documentatiesysteem. Als daarin een relevante wijziging optreedt, informeert Justis de werkgever dat een nieuwe VOG aangevraagd moet worden door de medewerker. Voordat invoering van continue screening binnen de Douane gerealiseerd kan worden, moet aan een aantal voorwaarden worden voldaan:

- 1) grondslag in de cao;
- 2) het praktisch mogelijk maken in de uitvoering;
- 3) het vormgeven van een juridische grondslag, met daarbij expliciete aandacht voor waarborgen op het gebied van privacy.

Ad 1 Grondslag in de cao

De invoering van continue screening heeft gevolgen voor het personeelsbeleid bij de Douane. Dit betekent dat de vakbonden een formele rol hebben bij de invoering en de reikwijdte van deze maatregel. Medio januari jl. is door het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties bevestigd dat voor invoering, een grondslag in de cao is vereist, naast een wettelijke grondslag (in een AMvB). Het gesprek over de aanpassing van de cao vindt thans plaats in het Sectoroverleg Rijk (SOR). Parallel aan het gesprek op Rijksniveau wordt op departementaal niveau met de vakbonden gesproken over de wijze waarop continue screening binnen de Douane wordt ingevoerd.

De vakbonden zijn net als uw Kamer en ik doordrongen van de noodzaak van continue screening. Er is dan ook consensus over de invoering van continue screening binnen de Douane voor medewerkers die het meest kwetsbaar zijn voor ongewenste beïnvloeding van buitenaf. Met de vakbonden zijn we in gesprek over de exacte reikwijdte van de maatregel en daarmee samenhangend op het aantonen van de proportionaliteit van de maatregel per functie. Om tijdsverlies te voorkomen bij de functies waarvoor de maatregel het meest urgent is en waarover reeds consensus bestaat, kies ik voor een gefaseerde invoering van continue screening. De afspraken die we maken met de vakbonden moeten worden bestendigd in een cao-grondslag.

Ad 2 Uitvoering

De gehanteerde werkwijze van continue screening in de kinderopvang en taxibranche vormt de basis voor de opzet van continue screening bij de Douane.

De uitvoeringsaspecten – zoals de technische aspecten en de organisatorische inbedding – om deze maatregel binnen de Douane in te voeren zijn op hoofdlijnen in kaart gebracht. Op basis hiervan buigen verschillende ambtelijke werkgroepen zich momenteel over de concrete uitwerking hiervan. De invoering van continue screening bij de Douane heeft ook invloed op de werkprocessen en het portfolio van Justid en Justis. Er zijn dan ook in totaal drie uitvoeringstoetsen nodig, namelijk van de Douane, Justid en Justis.

Ik verwacht in april 2021 aan de hand van de uitkomsten van de uitvoeringstoetsen een meer concreet integraal beeld te hebben van de wijze waarop de continue screening kan worden ingericht binnen de Douane. Door Justid en Justis vroegtijdig bij de voorbereidingen van de invoering van continue screening bij de Douane te betrekken, kunnen zij kritisch meekijken en adviseren op de (on)mogelijkheden voor hun eigen organisatieonderdelen, en wordt het proces versneld.

Ad 3 Juridische aspecten

Op dit moment wordt door mijn ministerie ook gewerkt aan een ontwerp AMvB waar, naast de bovengenoemde uitvoeringstoetsen, ook de grondrechtentoets en het advies van de Autoriteit Persoonsgegevens (AP) deel uitmaken van het proces.

De invoering van deze maatregel heeft gevolgen voor de privacy van medewerkers. Dit vraagt om expliciete waarborging van privacyaspecten. In dit kader zal de AP worden gevraagd een separaat advies uit te brengen. Ook zal het advies van de AP bij het wetsvoorstel screening

ambtenaren van politie en politie-externen (Kamerstuk 35 170) betrokken worden bij de inrichting van continue screening binnen de Douane. Gelet op de noodzakelijkheids- en evenredigheidsbeginselen die artikel 8 van het EVRM stelt aan de rechtvaardiging van een dergelijke inbreuk op het privéleven, is een goed onderbouwde beantwoording van de proportionaliteitsvraag essentieel. Ik verwacht dat in het voorjaar duidelijk wordt wanneer de AP om advies gevraagd wordt.

Op dit moment wordt verder onder andere de wijze waarop de uitwisseling van persoonsgegevens tussen Justitie en de Douane kan worden vormgegeven onderzocht.

Conclusie

Mijn en uw streven zijn helder: de VOG politiegegevens en de continue screening moeten zo snel als mogelijk worden ingevoerd binnen de Douane. De VOG politiegegevens kan voor aangewezen functies binnen de Douane ingevoerd worden zodra het wetsvoorstel VOG politiegegevens en de onderliggende algemene maatregel van bestuur en de ministeriële regeling inwerking zijn getreden.

Voor de inwerkingtreding van continue screening ben ik afhankelijk van een cao-grondslag en een juridische grondslag in een AMvB. De wens om continue screening voor medewerkers van Douane zo spoedig mogelijk in te voeren is nog steeds onveranderd en heeft mijn hoogste prioriteit. Daar waar dit binnen mijn bevoegdheden ligt, zal ik het proces versnellen. Omwille van het tempo worden verschillende acties daarom niet volgordeijk – zoals gebruikelijk – maar parallel aan elkaar uitgevoerd. In het voorjaar informeer ik u over de voortgang.

Motie Ladders en Van Weyenberg

Tot slot maak ik van de gelegenheid gebruik om u te informeren over de uitvoering van de motie van de leden Ladders en Van Weyenberg.³ Deze motie verzoekt de regering een breder wetenschappelijk onderzoek op te zetten naar kwetsbaarheden in het integriteitsbeleid bij de Douane en THOR-organisaties. De Minister van Justitie en Veiligheid heeft het Wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatiecentrum (WODC) gevraagd dit jaar een onderzoek uit te voeren naar de risico's op corruptie in Nederland. Hierbij zal ook worden gekeken naar signalen over corruptie in de mainports in Nederland, waaronder de Rotterdamse haven. Met dit onderzoek verwacht ik een passende uitvoering te kunnen geven aan de motie.

De Staatssecretaris van Financiën,
A.C. Van Huffelen

³ Kamerstuk 31 934, nr. 41.